

פרשת בהעלתך תשפ"ג אלדד ומידד מתנבאים במחנה

במדבר פרק י"א

(טז) ויאמר יקוק אל משה אספה לי שבעים איש מזקני ישראל אשר ידעת כי הם זקני העם ושטריו ולקחת אתם אל אהל מועד והתייצבו שם עמך: (יז) וירדתני ודברתי עמך שם ואצלתי מן הרוח אשר עליך ושמתני עליהם ונשאו אתך במשא העם ולא תשא אתה לבדך: (יח) ואל העם תאמר התקדשו למחר ואכלתם בשר כי בכיתם באזני יקוק לאמר מי יאכלנו בשר כי טוב לנו במצרים ונתן יקוק לכם בשר ואכלתם: (יט) לא יום אחד תאכלו ולא יומים ולא חמשה ימים ולא עשרה ימים ולא עשרים יום: (כ) עד חדש ימים עד אשר יצא מאפכם והיה לכם לזרא יען כי מאסתם את יקוק אשר בקרבכם ותבכו לפניו לאמר למה זה יצאנו ממצרים: (כא) ויאמר משה שש מאות אלף רגלי העם אשר אנכי בקרבם ואתה אמרת בשר אתן להם ואכלו חדש ימים: (כב) הצאן ובקר ישחט להם ומצא להם אם את כל דגי הים יאסף להם ומצא להם: פ (כג) ויאמר יקוק אל משה הניד יקוק תקצר עתה תראה היקצר דברי אם לא: (כד) ויצא משה וידבר אל העם את דברי יקוק ויאסף שבעים איש מזקני העם ויעמד אתם סביבת האהל: (כה) וירד יקוק בענן וידבר אליו ויאצל מן הרוח אשר עליו ויתן על שבעים איש הזקנים והיה כנוח עליהם הרוח ויתנבאו ולא יספו: (כו) וישארו שני אנשים במחנה שם האחד אלדד ושם השני מידד ותנח עליהם הרוח והמה בפתבים ולא יצאו האהלה ויתנבאו במחנה: (כז) וירץ הנער ויגד למשה ויאמר אלדד ומידד מתנבאים במחנה: (כח) ויען יהושע בן נון משרת משה מבחריו ויאמר אדני משה כלום: (כט) ויאמר לו משה המקנא אתה לי ומי יתן כל עם יקוק נביאים כי יתן יקוק את רוחו עליהם: (ל) ויאסף משה אל המחנה הוא וזקני ישראל: (לא) ורוח נסע מאת יקוק ויגזו שלוים מן הים ויטש על המחנה כדרך יום כה ויכדד יום כה סביבות המחנה וכאמתים על פני הארץ: (לב) ויקם העם כל היום ההוא וכל הלילה וכל יום המחרת ויאספו את השלל הממעיט אסף עשרה חמרים וישטחו להם שטוח סביבות המחנה: (לג) הבשר עודנו בין שניהם טרם יפרת ואף יקוק חרה בעם ויף יקוק בעם מכה רבה מאד: (לד) ויקרא את שם המקום ההוא קברות התאונה כי שם קברו את העם המתאונים: (לה) מקברות התאונה נסעו העם חצרות ויהיו בחצרות:

רש"י

(טז) אספה לי - הרי תשובה לתלונתך שאמרת לא אוכל אנכי לבדי. והזקנים הראשונים היכן היו, והלא אף במצרים ישבו עמם, שנאמר (שמות ג, טז) לך ואספת את זקני ישראל, אלא באש תבערה מתו. וראוים היו לכך מסיני, דכתיב (שמות כד) ויחזו את האלהים, שנהגו קלות ראש, כנושך פתו ומדבר בפני המלך. וזהו (שם) ויאכלו וישתו, ולא רצה הקדוש ברוך הוא ליתן אבלות במתן תורה ופרע להם כאן: אשר ידעת כי הם וגו' - אותם שאתה מכיר שנתמנו עליהם שוטרים במצרים בעבודת פרך והיו מרחמים עליהם ומוכים על ידם, שנאמר (שמות ה, יד) ויכו שוטרי בני ישראל, עתה יתמנו בגדולתן כדרך שנצטערו בצרתן: ולקחת אותם - קחם בדברים, אשריכם שנתמניתם פרנסים על בניו של מקום: והתייצבו שם עמך - כדי שיראו ישראל וינהגו בהם גדולה וכבוד ויאמרו חביבין אלה שנכנסו עם משה לשמוע דבור מפי הקדוש ברוך הוא: (יז) וירדתי - זו אחת מעשר ירידות הכתובות בתורה: ודברתי עמך - ולא עמהם: ואצלתי - כתרגומו וארבי, כמו (שמות כד, יא) ואל אצילי בני ישראל: ושמתני עליהם - למה משה דומה באותה שעה, לנר שמונח על גבי מנורה והכל מדליקין הימנו, ואין אורו חסר כלום: ונשא אתך - התנה עמהם על מנת שיקבלו עליהם טורח בני, שהם טרחנים וסרבנים: ולא תשא אתה לבדך - הרי תשובה למה שאמרת לא אוכל אנכי לבדי: (יח) התקדשו - הזמינו עצמכם לפרוענות, וכן הוא אומר (ירמיה יב, ג) והקדישם ליום הרגה: (כ) עד חדש ימים - זו בכשרים שמתמצין על מטותיהן ואחר כך נשמתן יוצאה, וברשעים הוא אומר הבשר עודנו בין שניהם, כך היא שנויה בספרי, אבל במכילתא שנויה חילוף הרשעים אוכלין ומצטערין שלושים יום והכשרים הבשר עודנו בין שניהם: עד אשר יצא מאפכם - כתרגומו דתקוצון ביה, יהא דומה לכם כאילו אכלתם ממנו יותר מדאי עד שיוצא ונגעל לחוץ דרך האף: והיה לכם לזרא - שתהיו מרחקין אותו יותר ממה שקרבתם. ובדברי רבי משה הדרשן ראיתי שיש לשון שקורין לחרב זרא: את ה' אשר בקרבכם - אם לא שנטעתי שכינתי ביניכם, לא גבה לבבכם ליכנס לכל הדברים הללו: (כא) שש מאות אלף רגלי - לא חש למנות את הפרט שלשת אלפים היתרים. ור' משה הדרשן פירש שלא בכו אלא אותן שיצאו ממצרים: (כב) הצאן ובקר ישחט - זה אחד מארבעה דברים שהיה רבי עקיבא דורש ואין רבי שמעון דורש כמותו. רבי עקיבא אומר שש מאות אלף רגלי, ואתה אמרת בשר אתן להם ואכלו חדש ימים, הצאן ובקר וגו', הכל כמשמעו, מי יספיק להם, כענין שנאמר (ויקרא כה, כו) ומצא כדי גאולתו. ואיזו קשה, זו או (במדבר כ, י) שמעו נא המורים, אלא לפי שלא אמר ברבים חיסך לו הכתוב ולא נפרע ממנו, וזו של מריבה היתה בגלוי, לפיכך לא חיסך לו הכתוב. רבי שמעון אומר חס ושולם לא עלתה על דעתו של אותו צדיק כך, מי שכתוב בו (במדבר יב, ז) בכל ביתי נאמן הוא, יאמר אין המקום מספיק לנו, אלא כך אמר שש מאות אלף רגלי וגו' ואתה אמרת בשר אתן לחדש ימים, ואחר כך תהרוג אומה גדולה כזו, הצאן ובקר ישחט להם כדי שיהרגו, ותהא אכילה זו מספקתן עד עולם, וכי שבחך הוא זה, ואחרים לו לחמור טול כור שעורים ונחתוך ראשך. השיבו הקדוש ברוך הוא ואם לא אתן יאמרו שקצרה ידי, הטוב בעיניך שיד ה' רבן גמליאל בנו של רבי הם ומאה כיוצא בהם ואל תהי ידי קצרה לפניהם אפילו שעה אחת: (כג) עתה תראה היקצר דברי - רבן גמליאל בנו של רבי יהודה הנשיא אומר אי אפשר לעמוד על התפל, מאחר שאינן מבקשים אלא עלילה לא תספיק להם, סופן לדון אחריו, אם אתה נותן להם בשר בהמה גסה, יאמרו דקה בקשנו, ואם אתה נותן להם דקה, יאמרו גסה בקשנו, חיה ועוף בקשנו, דגים ותבנים בקשנו, אמר לו אם כן יאמרו שקצרה ידי. אמר לפניו הריני הולך ומפייסן. אמר לו עתה תראה היקצר דברי, שלא ישמעו לך. הלך משה לפייסן אמר להם היד ה' תקצר, (תהלים עח, כ) הן הכה צור ויזובו מים וגו' הגם לחם יוכל לתת, אמרו

פשרה היא זו, אין בו כח למלאות שאלתנו. וזהו שנאמר ויצא משה וידבר אל העם, כיון שלא שמעו לו ויאסף שבעים איש וגו': (כה) **ולא יספו** - לא נתנבאו אלא אותו היום לבדו, כך מפורש בספרי, ואונקלוס תרגם ולא פסקין, שלא פסקה נבואה מהם: (כו) **וישאר שני אנשים** - מאותן שנבחרו. אמרו אין אנו כדאין לגדולה זו: **והמה בכתבים** - במבוררים שבהם לסנהדרין, ונכתבו כולם נקובים בשמות, ועיי' גורל, לפי שהחשבון עולה ליי"ב שבטים, ששה ששה לכל שבט ושבט חוץ משני שבטים שאין מגיע אליהם אלא חמשה חמשה. אמר משה, אין שבט שומע לי לפחות משבטו זקן אחד. מה עשה, נטל שבעים ושנים פתקין וכתב על שבעים זקן, ועל שנים חלק וברר מכל שבט ושבט ששה, והיו שבעים ושנים. אמר להם טלו פתקיכם מתוך קלפי, מי שעלה בידו זקן, נתקדש, ומי שעלה בידו חלק אמר לו המקום לא חפץ בך: (כז) **וירץ הנער** - יש אומרים גרשום בן משה היה: (כח) **כלאם** - הטל עליהם צרכי צבור והם כלים מאליהם. דבר אחר תנם אל בית הכלא, לפי שהיו מתנבאים משה מת ויהושע מכניס את ישראל לארץ: (כט) **המקנא אתה לי** - הקנאי אתה לי הקנאתי אתה מקנא: **לי** - כמו בשבילי. כל לשון קנאה אדם הנותן לב על הדבר או לנקום או לעזור אינפרינמיני"ט בלע"ז [לקחת במרץ חלק בדבר], או חז בעובי המשא: (ל) **ויאסף משה** - מפתח אהל מועד: **אל המחנה** - נכנסו איש לאהלו: **ויאסף** - לשון כניסה אל הבית, כמו (דברים כב, ב) ואספתו אל תוך ביתך, ואב לכולם (תהלים לט, ז) יצבור ולא ידע מי אוספם, מלמד שלא הביא עליהם פורענות עד שנכנסו הצדיקים איש לאהלו: (לא) **ויגז** - ויפריח, וכן (תהלים צ, י) כי גז חיש, וכן (נחום א, יב) נגוזו ועבר: **ויטש** - ויפשוט, כמו (שמואל א' ל טז) והנם נטושים על פני כל הארץ, (יחזקאל כט, ה) ונטשתך המדברה: **וכאמתים** - פורחות בגובה עד שהן כנגד לבו של אדם, כדי שלא יהא טורח באסיפתן לא להגביה ולא לשחות: (לב) **הממעית** - מי שאוסף פחות מכולם, העצלים והחגרים, אסף עשרה חמרים: **וישטחו** - עשו אותן משטיחין משטיחין: (לג) **טרם יכרת** - כתרגומו עד לא פסק. דבר אחר אינו מספיק לפסקו בשניו עד שנשמתו יוצאה: